

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет, кафедра іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка,
кафедра української мови та методики її навчання
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра іноземних мов для природничих факультетів
Херсонська державна морська академія, кафедра соціально-гуманітарних
дисциплін та інноваційної педагогіки

Актуальні проблеми мовознавства та лінгвометодики в умовах війни в Україні

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
(з міжнародною участю)
21 лютого 2023 року**

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет, кафедра іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка,
кафедра української мови та методики її навчання
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра іноземних мов для природничих факультетів
Херсонська державна морська академія, кафедра соціально-
гуманітарних дисциплін та інноваційної педагогіки

Актуальні проблеми мовознавства та лінгвометодики в умовах війни в Україні

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
(з міжнародною участю)
21 лютого 2023 року

Житомир -2023

УДК 81-13:355.01(477)

А 43

Рекомендовано Вченою радою Поліського національного університету (протокол №9 від 29.03.2023 р.)

Редакційна колегія: **Климова К. Я.**, доктор педагогічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри, **Плечко А. А.**, кандидат філологічних наук, доцент, **Бурмакіна Н. С.**, кандидат педагогічних наук, доцент, **Разумна К. А.**, старший викладач (Поліський національний університет, кафедра іноземних мов); **Безлуцька А. А.**, кандидат історичних наук, доцент (кафедра соціально-гуманітарних дисциплін та інноваційної педагогіки), **Нагрибельний Б. Я.**, асистент кафедри англійської мови в судноводінні (Херсонська державна морська академія); **Петришина О. І.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри, **Струганець Л. В.**, доктор філологічних наук, професор (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, кафедра української мови та методики її навчання); **Місечко О. Є.**, доктор педагогічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка, кафедра іноземних мов для природничих факультетів).

Рецензенти: **Андрійчук Н. М.**, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки (Державний університет «Житомирська політехніка»); **Щерба Н. С.**, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти (Житомирський державний університет імені Івана Франка).

А 43 Актуальні проблеми мовознавства та лінгвометодики в умовах війни в Україні: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю), 21 лютого 2023 року. За заг. ред. К. Я. Климової. Житомир: Поліський національний університет, 2023. 288с.

ISBN 978-617-7684-85-4

Збірник містить статті відомих науковців, здобувачів вищої освіти та молодих вчених з актуальних проблем історичної лінгвістики, перекладознавства, лінгвокультурології, лінгвометодики. Матеріали розраховані на широкий читацький загал і зорієнтовані на міжмовні контакти та інтеграцію в європейський науковий та культурно-освітній простір.

ISBN 978-617-7684-85-4

©Поліський університет, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	7
СЕКЦІЯ 1. ІСТОРИЧНА ЛІНГВІСТИКА КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОСТІ.....	8
<i>Наталія Матвєєва.</i> Тенденції змін у мовній та національній свідомості українців на тлі повномасштабної російсько-української війни (за матеріалами соціологічних досліджень 2022 року).....	8
<i>Галина Гримашевич.</i> Українська діалектологія в контексті сучасних напрямів лінгвістики.....	17
<i>Надія Безгодова.</i> Функційні особливості звертань в українських поезіях воєнного часу.....	22
<i>Olena Andrushenko.</i> Information structural analysis of old english focusing adverb <i>ealswa</i>	29
<i>Svitlana Petrova, Anna Honcharuk.</i> Critique of traditional family stereotypes and gender roles in tv series “ <i>Rick and Morty</i> ”.....	33
<i>Svitlana Khmelivska.</i> The history of PODCASTS’ emergence and development.....	39
<i>Ірина Усова.</i> Комунікативно-прагматичні характеристики науково-популярного авіаційного дискурсу.....	42
<i>Ольга Яневич, Олександр Рожков.</i> Термінологія крос-культурного менеджменту.....	47
<i>Вікторія Хомин.</i> Аналіз англомовних фразеологічних одиниць на позначення негативної емоційної дії.....	51
СЕКЦІЯ 2. УКРАЇНСЬКЕ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	55
<i>Тетяна Ковальова.</i> «Заповіт» Тараса Шевченка у перекладацькій інтерпретації Джона Віра (лексико-семантичний аспект).....	55
<i>Тетяна Ковальова, Софія Кіндзерська.</i> «Заповіт» Тараса Шевченка у перекладацькій інтерпретації Джона Віра (граматичний аспект).....	65
<i>Діана Рудько.</i> Труднощі відтворення комічного при перекладі англомовних комедійних кінострічок засобами української мови.....	69
<i>Олена Дунєва.</i> Постіронія Террі Пратчетта у перекладах українською.....	72
<i>Юрій Вітяк.</i> Паратекст як маніфестація перекладацької видимості.....	79

Ірина Стефурак. Особливості перекладу ділових листів різних типів.....	84
Олексій Федорченко. Особливості перекладу термінів дискурсу інформаційних технологій.....	87
Ольга Бігун. Особливості перекладу назв кінофільмів з англійської на українську мову.....	91
Оксана Гаврилишин. Перекладацький аспект відтворення концепту “УСПИХ/SUCCESS” в американській мемуарній літературі (на матеріалі перекладу роману мішель обам “становлення”).....	95
Станіслав Дмитрин. Відтворення маркерів індивідуально-авторського стилю Артура Конан Дойла в українських перекладах.....	101
Максим Морозенко. Перекладознавство на теренах України: історія, сучасність, перспективи розвитку.....	105
СЕКЦІЯ 3. ПОЛІЛОГ МОВ ТА КУЛЬТУР: УКРАЇНЦІ У СВІТОВОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ.....	112
Ольга Місечко. Міжкультурний діалог: сучасна концептуалізація поняття.....	112
Вікторія Добровольська. Роль міжкультурної комунікації в підготовці фахівців морської галузі.....	118
Наталія Бурмакіна. Іншомовна комунікативна компетентність здобувачів вищої освіти як складова підготовки до проходження практики за кордоном.....	122
Олена Денисевич. Українцы в warunkach ekstremalnych.....	126
Світлана Соколовська. Der moderne mediendiskurs: soziokulturelle auffälligkeiten.....	129
Дмитро Сапожніков, Євгеній Заглядько. Специфіка комунікації фахівців морської галузі в умовах роботи в мультикультурному екіпажі.....	133
Тетяна Скуратко. Полілог культур у поетичному дискурсі Юрія Клена.....	139
Тетяна Фецан. Українська мова в громадському житті українців Турецької республіки.....	144
СЕКЦІЯ 4. ЛІНГВОМЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ НОСІЇВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	152

Ірина Стефурак,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені
В. Гнатюка, науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент *Людмила Загородня*
e-mail: stefurakirina081014@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІЛОВИХ ЛИСТІВ РІЗНИХ ТИПІВ

Мета статті – визначення особливостей перекладу ділових листів – полягає у виявленні характерних рис у лексико-граматичній структурі ділових листів.

Як відомо, процес перекладу – це не просто заміна одиниць однієї мови одиницями іншої мови. Навпаки, це складний процес, що включає ряд труднощів, які перекладачеві доводиться долати. Ділова сфера – одна з важливих сфер людської діяльності, а ділові листи залишаються її невід’ємною частинкою, навіть у час майже повністю автоматизованих та новітніх технологій. Написання ділових листів або їх переклад представляє низку труднощів для перекладача, оскільки вони мають враховувати особливості лексико-граматичної будови окремих мов.

Особливості якісного перекладу ділових листів активно досліджувались у галузі лінгвістики, перекладознавства, теорії та практики перекладу, германістики та славістики. Різні аспекти дослідження лексичних особливостей перекладу ділових листів представлені в працях українських перекладознавців (В. Карабана, А. Левашова, І. Данилюка, А. Загнітка, М. Зубкова та ін.). Багато мовознавців (Я. Рецкер, А. Швейцер, Е. Басс, А. Федоров, Є. Кутній та ін.) присвятили свої роботи особливостям перекладу ділових листів.

Від самого початку переклад виконував надважливу соціальну функцію, забезпечуючи можливість міжмовної комунікації людей. Широке розповсюдження письмового перекладу дало можливість людству отримати доступ до культурних здобутків інших народів, та отримати можливу взаємодію, літературний та культурний обмін і взаємозбагачення.

Переклад ділових листів має багато особливостей. Тексти з таким змістом обов'язково повинні відповідати встановленому формату. Основне завдання перекладача - дотримання необхідної форми і правильне розміщення адаптованого тексту.

Діловий лист є офіційною кореспонденцією та застосовується для вирішення оперативних питань, які виникають в управлінській та комерційній діяльності. До комунікативних завдань, що вирішуються за допомогою ділових листів, належать: встановлення офіційних, службових, ділових, партнерських стосунків; створення атмосфери довіри і співпраці між партнерами для вирішення іноді складних і суперечливих питань, що виникають у процесі ділового спілкування; налагодження приватних стосунків між людьми тощо.

Ділові листи характеризуються загальними текстовими ознаками, такими як комунікативна спрямованість, смислова та логічна цілісність, зв'язність і завершеність, а також інформативна цінність. Крім того, ділові листи характеризуються специфічними ознаками, а саме: 1) об'єктивністю; 2) конвенційністю; 3) інструментальністю; 4) прагматичністю.

У будь-якій мові існують певні обмеження щодо стилю та мови ділових листів. Стилістична норма ділової документації – це стандартизація, що фіксується в лексико-фразеологічних та синтаксичних напрямках. Ділове мовлення, як відомо, характеризується подібністю мовленнєвих засобів та їх частотністю, задля уникнення двозначності сприйняття, використання синонімів зведене до мінімуму, що зумовлює появу певних мовних кліше та стандартів [1, с. 5].

Всю ділову кореспонденцію можна поділити на службову та комерційну.

Службові листи – це листи, зазвичай прості за змістом і невеликі за обсягом. Службові листи відносяться до основних засобів встановлення офіційних, службових контактів між організаціями, підприємствами, установами та закладами.

Комерційна кореспонденція – листування, яке пов'язане з укладанням та виконанням комерційних угод.

Для того, щоб отримати адекватний переклад тексту необхідно враховувати стиль мовлення, який безпосередньо впливає на вибір методів та прийомів перекладу. Він також

визначає використання мовних засобів, наприклад, використання метафор в художньому стилі або їх відсутність у офіційно-діловому. Ділові листи безпосередньо належать до офіційно-ділового стилю.

Стили мовлення – це система взаємопов’язаних засобів, які слугують певній меті комунікації. Виділяють переважно чотири основні стилі мовлення: науковий, публіцистичний, художній і офіційно-діловий [2, с. 8].

Офіційно-діловий стиль – це мова ділових документів: наказів, доручень, постанов, програм, заяв, резолюцій, протоколів, актів, законів, розпоряджень, анкет, розписок тощо. Це система взаємопов’язаних мовних засобів, спрямованих на констатацію умов, що поєднують дві сторони в процесі діяльності. Основна функція офіційно-ділового стилю – інформативна (повідомлення).

Переклад ділової документації повинен здійснюватися з обов’язковим врахуванням усіх використаних мовних кліше, врахуванні стилістичних особливостей і суворим дотриманням важливих і необхідних правил оформлення документів.

Процес перекладу поділяють на «етапи» (В. Н. Комісаров) або «рівні» (В. Н. Крупнов) [3, с. 44]:

- розпізнавання слова та загальної структури тексту;
- критичне розуміння вихідного тексту; передача отриманої інформації;
- завершальне осмислення перекладу в ширшому контексті.

Окремої уваги заслуговує написання дат в діловому листі. В українській мові дати (день, місяць, рік) записують здебільшого словесноцифровим способом. Міжнародна організація із питань стандартизації (ISO) пропонує таке написання дат в ділових листах та документах: рік, місяць, число (з інтервалом, дефісом чи крапкою). Наприклад, так: 22 10 16 / 22-10-16 / 22. 10. 16, що означає 16 жовтня 2022 року. Інші цифрові форми, такі як 15-9-89 чи 9-15-89 є неприйнятними і не повинні використовуватися, оскільки можуть привезти до плутанини [4].

Особливу увагу також слід звернути на вживання скорочених слів та абrevіатур, які відіграють важливу роль у діловому мовленні. Абrevіатури та скорочені слова слугують задля мовної економії та роблять зміст більш зрозумілим.

Отже, переклад ділових листів – це, як правило, тривалий і складний процес, що вимагає відповідної компетентності, та повинний ґрунтуватись не лише на знанні рідної та іноземних мов, а й на глибокому розумінні лексичних, граматичних та стилістичних особливостей текстів ділового стилю.

Список використаних джерел

1. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. Тернопіль, 2002. 248 с.
2. Масальського В. І. Теорія і практика перекладу ділової документації : [навчальнометодичний посібник] / В. І. Масальського. Донецьк : ДонНУ, 2006. 144 с.
3. Комісаров В. Н. Теорія перекладу (лінгвістичні аспекти) / В. Н. Комісаров. М. 1990. 253 с.
4. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С. П. Бирик, І. Л. Михно, Л. О. Пустовіт та ін. К. : Довіра; УНВУ «Рідна мова», 1997. С. 303.

Олексій Федорченко,

здобувач бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності «Інформаційні системи та технології»,

Поліський національний університет

e-mail: alexfedorchenko75@gmail.com;

науковий керівник: ***Світлана Петрова,***

викладач кафедри іноземних мов,

Поліський національний університет

e-mail: s_petrova_kr@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ДИСКУРСУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Надзвичайно стрімкий розвиток галузі інформаційних технологій дуже змінив сьгоднішнє суспільство. Більшість людей не може уявити буденне життя без ноутбуків, смартфонів